

Obamas forfatterskap

Anmeldt av Bjørn Klouman Bekken
Utenriksdepartementet

Barack Obama
Dreams from My Father: A Story of Race and Inheritance.
New York: Times Books, 1995.

Barack Obama
The Audacity of Hope. Thoughts on Reclaiming the American Dream.
New York: Three Rivers Press, 2008.

Barack Obama
Of Thee I Sing. A Letter to My Daughters.
New York: Random House, 2010.

Få amerikanske presidenter har vært store forfattere. I hvert fall i nyere tid. Det er jo egentlig ikke så rart: å skrive bøker er som oftest en ensom affære, hvor man må slite alene dag ut og dag inn med å flikke på setninger, avsnitt, og kapitler, mens for å jobbe seg oppover som politiker må man bygge seg opp i et parti, bygge nettverk, være ute blant folk.

Forfatterskapet til Barack Obama skiller seg ut. Allerede før et eneste kapittel i hans neste bok er skrevet, har han fått en av de største forskuddene gitt av et forlag noensinne. At forventningene er så store, skyldes delvis at Obama er en stor retoriker som taler, men det skyldes også de litterære kvalitetene han har vist gjennom sine tre tidligere bøker.

Mange presidenter har imidlertid skrevet gode bøker *etter* at de har bodd i Det hvite hus. Men fellesnevneren for de fleste av disse bøkene er at de har fått god hjelp av forlag som vet at bøker presumptivt skrevet av tidligere presidenter nesten uansett vil selge bra. De har derfor fått betydelig assistanse fra redaktører og skyggeforfattere, og

det er usikkerhet om hvor mye som er skrevet av presidentene selv. De tre presidentene før Obama er intet unntak. George Bush har publisert to gode bøker de siste årene, *Decision Points* (2010), om vanskelige valg da han var president (og hvor han tidvis er overraskende selvgranskende), og *41* (2016), om hans far, den 41. president. Foruten sin selvbiografi, har Bill Clinton gitt ut *Giving. How Each of Us Can Change the World* (2007) og *Back to Work. Why We Need a Smart Government for a Strong Economy* (2011) som begge vakte noe oppmerksomhet da de kom ut, men som også ble fort glemte. Sett med internasjonale politiske øyne er George H. W. Bush sin memoar, *A World Transformed* (1998), trolig den mest interessante boka skrevet av en tidligere president de siste tiårene. Skrevet sammen med hans nasjonale sikkerhetsrådgiver, Brent Snowcroft, omhandler boka den kalde krigens slutt og den første Gulf-krigen.

Listen av amerikanske presidenter som har skrevet gode bøker før de ble president er betydelig kortere. Ronald Reagan var en stor retoriker og hadde en svært produktiv penn, men han skrev nesten utelukkende brev og i sin egen dagbok, ikke bøker. Den unge John F. Kennedy vant Pulitzer prisen for *Profiles in Courage* (1956), om åtte modige amerikanske senatorer gjennom historien, men ettertiden har vist at den var mer skrevet av hans taleskriver Ted Sorenson enn av Kennedy selv. Men hvis vi går lenger tilbake i tid, er det en imponerende liste over skribenter og retorikere blant amerikanske presidenter. Ulysses Grants selvbiografi, *Personal Memoir* (1885) trekkes ofte fram som den beste boka skrevet av en president noensinne. Flere av Abraham Lincolns taler, som Gettysburg-talen, er retoriske mesterverk. Thomas Jefferson hadde også en svært god penn, og hans enorme begavelse ble oppsummert i et kjent sitat av JFK, som da han talte til en imponerende forsamling sa: «I think this is the most extraordinary collection of talent, of human knowledge, that has ever been gathered, with the possible exception of when Thomas Jefferson dined alone».

Barack Obama var 33 år da han ga ut sin første bok, *Dreams from My Father*. Flere av hans politiske motstandere gjorde seinere gjøre narr av at Obama skrev en selvbiografi i såpass ung alder. Men det som er mindre kjent, er at da boka til slutt ble publisert, var den allerede flere år forsinket ettersom Obama opprinnelig hadde planlagt å skrive noe helt annet.

Første gang Obama vakte nasjonal oppmerksomhet var da han ble den første svarte redaktøren for *Harvard Law Review*. Mange fattet interesse for den intelligente, sjarmerende jusstudenten med en åpenbar stor framtid, inkludert flere forlag. Obama signerte en kontrakt om å skrive en bok om afroamerikaneres plass i det amerikanske rettssystemet. Boka skulle vært delvis historisk, men ha mest fokus på samtiden, og blande akademiske analyser med personlige anekdoter. Men skrivningen gikk treigt. Obama fikk det ikke helt til, boka ble ikke ferdig, årene gikk. Til slutt begynte Obama isteden å skrive en mer personlig bok, om sin egen livshistorie. Da løsnet det.

Den umiddelbare responsen på Obamas første bok var bra. Verken mer eller mindre. Som Obama selv skriver i et forord til en nyere utgivelse: «Like most first-time authors, I was filled with hope and despair upon the book's publication – hope

that the book might succeed beyond my youthful dreams, despair that I had failed to say anything worth saying. The reality fell somewhere in between» (s. vii). Det var først seinere, da Obama begynner å vekke oppmerksomhet som en mulig presidentkandidat, at boka begynte å selge i stor skala. Og det er først da de virkelig positive anmeldelsene kommer, inkludert fra forfattere som Toni Morrison og Phillip Roth.

Dreams from My Father er den klart beste boka Obama har skrevet. Noe av grunnen til dette er Obamas fascinerende tidlige livshistorie, som vi nå alle kjenner: forlatt som toåring av sin far fra Kenya, oppvokst sammen med sin mor og besteforeldre fra Kansas, barneår på Hawaii og Indonesia, og studier, først to år med mye marijuana og øl ved Occidental College i Los Angeles, så to asketiske år ved Columbia i New York, før han begynner å jobbe som en «community organizer» i Chicagos beryktede South Side. Men boka er også mye mer enn det. Den har interessante passasjer om hvordan det er å vokse opp og føle seg annerledes, hvordan han føler seg hjemme alle steder og samtidig ingen steder, hvordan han bevisst velger og skaper sin egen identitet, og hvordan han helt fram til bokas avslutning, gråtende ved sin fars grav, forsøker å skjønne og forsone seg med sin egen far.

Boka har også enkelte slående episoder fra Obamas liv. Som denne: Obama besøkte sitt fars hjemland for første gang som 26-åring. I passkontrollen på flyplassen i Nairobi får han spørsmålet om han er i familie med Dr. Obama. Barack Obama ble helt lamslått. Aldri før hadde han fått et slikt spørsmål om han er i familie med noen på grunn av sitt etternavn. Men i Kenya får han et slikt spørsmål etter fem minutter i landet: «For the first time in my life, I felt the comfort, the firmness of identity that a name might provide, how it could carry an entire history in other people's memories, so that they might nod and say knowingly «Oh, so you are so and so's son'». (s. 305)

Obamas andre bok, *The Audacity of Hope*, er en mer konvensjonell politikerbok. Nær sagt alle ambisiøse politikere i Washington D.C. skriver en slik bok. Boka følger også oppskriften for slike bøker: litt personlig, full av tro på politikens muligheter, ingen kontroversielle utsagn, samtidig som han passer på å skryte litt av sine politiske motstandere. Men boka er også bedre enn de fleste andre i denne sjangeren, delvis fordi Obama skriver så godt.

De beste passasjene i *Audacity* er likevel der hvor Obama er mest personlig. Som da han forteller hvordan han traff Michelle for første gang. Som da han forteller hvorfor han, som sønn av en muslimsk far og en kristen mor som begge ble ateister i ung alder, likevel selv valgte å bli troende. Og som da han forteller hvor rystende det var å tape da han forsøkte å bli kongressrepresentant i 2000: «I lost badly – the kind of drubbing that awakens you to the fact that life is not obliged to work out as you'd planned (...) I began to harbor doubts about the path I had chosen; I began feeling the way I imagine an actor or athlete must feel when, after years of commitment to a particular dream, after years of waiting tables between auditions or scratching out hits in the minor leagues, he realizes that he's gone as far as talent or fortune will take him.»

Obamas tredje bok, barneboka, er nok den klart minst leste. Så vidt jeg har oversikt over, er *Of Thee I Sing: A Letter to My Daughters*, også den eneste boka som ikke

er oversatt til noen andre språk. Boka er sjarmerende og kort. Tretten imponerende amerikanere presenteres med en (lang) setning eller to, og budskapet er hva Obamas døtre kan lære av heltene som presenteres.

Det står mye om amerikansk historie og samfunn i Obamas bøker, men lite om internasjonal politikk. Når Obama skriver om utenrikspolitikk er han noen få ganger sin idealistiske mors sønn, men stort sett kommer en hardere realpolitiker fram. Han argumenterer for at USAs utenrikspolitikk etter 1945 klarte å forene Woodrow Wilsons idealisme med Theodore Roosevelts realisme – og at det var nettopp denne kombinasjonen som la grunnlaget for det som vokste fram til å bli den internasjonale liberale verdensorden. Og Obama nikker anerkjennende til et sitat av en annen tidligere president, Franklin D. Roosevelt, som sa at «As a nation we may take pride in the fact that we are softhearted, but we cannot afford to be soft-headed».

Om noen år kommer Obamas fjerde bok. En av de svært få som er blitt spurt om å fortsette å jobbe for Obama framover er hans siste hovedtaleskriver, Cody Keenan. De skal samarbeide om en bok som skal si noe om årene i Det hvite hus. Det lille Obama har sagt om boka er hva den *ikke* skal være: den skal ikke være en memoar om hva som skjedde måned etter måned, år etter år. På en eller annen måte vil Barack Obama forsøke å skrive en mer original bok.

Om forfatteren

Bjørn Klouman Bekken er underdirektør i utenriksministerens sekretariat, Utenriksdepartementet. Han har en MPA fra Harvard, og en BA fra Universitetet i Oslo. Korrespondanse: bjornkb@gmail.com